

OPRACOWANIE SPRAWNOŚCI „TRZYNASTAK”

Wymagania:

2. Poznałem/-am i rozumiem istotę idei wędrowniczej.

Idea wędrownictwa opiera się na aktywnym dążeniu do samorozwoju, służby innym i odkrywaniu świata poprzez wędrówkę – zarówno w sensie dosłownym, jak i metaforycznym. To droga ku dojrzałości, gdzie harcerz zdobywa nowe doświadczenia, uczy się odpowiedzialności i stawia czoła wyzwaniom. Dywiza wędrownicza "Wyjdź w świat, zobacz, pomyśl – pomóż, czyli działaj" doskonale odzwierciedla tę ideę. Pierwsza część – "Wyjdź w świat" – podkreśla potrzebę eksplorowania rzeczywistości, zarówno przez podróże, jak i poznawanie nowych ludzi, kultur czy idei. "Zobacz, pomyśl" – zachęca do refleksji, wyciągania wniosków i poszukiwania własnej drogi. Ostatni element – "pomóż, czyli działaj" – to wezwanie do podejmowania konkretnych działań na rzecz innych i zmieniania świata na lepsze. Wędrownik nie tylko zdobywa wiedzę i umiejętności, ale również angażuje się w społeczność, stając się aktywnym obywatelem. Dywiza wędrownicza jest więc esencją harcerskiego wędrownictwa – uczy, że rozwój osobisty nie jest celem samym w sobie, lecz środkiem do tego, by czynić dobro i pozostawić po sobie lepszy świat.

3. Znam i rozumiem kodeks wędrowniczym.

Wędrowanie to znacznie więcej niż przemierzanie kilometrów czy wytrwałość fizyczna. To sztuka wchłaniania życia, które nas otacza, to oczy i uszy otwarte, to tajemnica współodczuwania przyrody i człowieka. Wędrówką nie będzie przyspieszony tupot nóg, nadmiar krzykliwego humoru, lecz właśnie cisza wśród ciszy lasu, skupienie wobec wschodów czy zachodów słońca. To wyczucie wędrownik łatwo odszuka w sobie. Być

wędrownikiem to niemała sztuka, a dostępna tylko dla tych, którzy posiadają prawdziwie harcerską postawę. Wędrownikowi nie wystarcza znajomość miejsca zamieszkania, wędrownika ciekawi świat, wędrownik, patrząc w swą przyszłość, pragnie odnaleźć własną ścieżkę.

WĘDROWNIK – jest zawsze gotów nieść pomoc.

WĘDROWNIK – bardziej niż jakikolwiek inny harcerz jest przyjacielem całego świata.

Wędrownika ciągnie siła nieprzeparta w dal na coraz to nowe, nieznanne szlaki, nie pozwala zastępnąć mu w wygodnym, osiadłym życiu, toczącym się zbyt wolno.

WĘDROWNIK – spostrzega urok życia wszędzie, gdziekolwiek się znajdzie, gdyż odkrywa to, czego inni w pozorowanej monotonii codziennych dni dopatrzeć się nie umieją. Wędrownik zna radość trudnych zwycięstw, urok przyrody, piękno zdobywania samotnie niewydeptanych ścieżek.

WĘDROWNIK – stale uprawia wędrówki, wędruje w zimie, w lecie, na wsi, w mieście, tropi miejsca, gdzie może być pożyteczny. Drogę jego wędrówki wyznaczają wartości zawarte w Prawie i Przrzeczeniu Harcerskim.

6. Znam wszystkie zwyczaje, obrzędy i historię Szczepu „Matecznik”.

Kalendarium

I Środowiskowy Szczęp Harcerski „Matecznik” im. Józefa Andrzeja Grzesiaka „Czarnego” został powołany w ramach próby na stopień Harcerza Rzeczypospolitej realizowanej przez hm. Tomasza Ciepluchę, założyciela Szczepu. Swoją nazwę zawdzięcza miejscu, które w lesie zapewnia schronienie zwierzętom, z dala od zgiełku powodowanego ludzką ręką. Inspiracją Druha założyciela była książka „Obrzędowy Piec” Marka Kudasiewicza.

1989 – Obóz „Matecznik” w miejscowości Walne; jego uczestnikami były 27 PDH, 24 PDH oraz 10 PDH, która nie weszła później w skład tworzącego się Szczepu. 1 grudnia odbywa się pierwsza zbiórka w Technikum Budowy i Remontu Maszyn, w której oprócz harcerzy biorą udział także zuchy z 62 GZ „Mieszkańcy Boru”.

1990 - Pierwszy oficjalny obóz Szczepu o nazwie „Kliper” i stylizacji żeglarskiej na Trzech Morgach.

1991 – Złot 80-lecia ZHP w Pająku, wędrowny obóz 27 w Bieszczadach.

1992 – Obóz słowiański „Arkona” w Brzance; do Szczepu dołącza 86 PDH „Knieja” im. Stefana Karaszewskiego z Moszczenicy.

1993 – Obóz indiański „Tippicanoe” w Załączu Wielkim.

1994 – Obóz rycerski „Kasztel Gozdawa” na Trzech Morgach oraz wędrowny obóz

27 po Jurze Krakowsko-Częstochowskiej; reprezentacja Szczepu wyrusza do Danii na zaproszenie zaprzyjaźnionych skautów. Powstają dwie nowe drużyny – II PDH „Sulima” im. Zawiszy Czarnego oraz 7 PDH „Spit” im. Gen. Roberta Baden-Powella.

1995 – Obóz wikingów „Walhalla” w Pierszczewie oraz Światowy Zlot Harcerstwa Polskiego w Zegrzu.

1996 – Obóz japoński „Sekura-kai” w Bieszczadach oraz udział reprezentacji Szczepu w Zlocie Skautów Duńskich. W Szczepie powstaje 14 PDH „Serce” im. Olgi Drahonowskiej-Małkowskiej oraz dołącza do niego 18 DH „Kuźnia” ze Szczercowa.

1997 – Biała Służba w Krakowie podczas wizyty Jana Pawła II; obóz rzymski „Quo Vadis” w Perkozie. Reaktywowano gromadę zuchową „Mieszkańcy Boru” pod numerem 27.

1998 – Kurs Instruktorski „Gawra” w Seminarium Misyjnym Ojców Sercanów w Stadnikach pod Krakowem; obóz „Matecznik” w karkonoskiej Przesiece.

1999 – Biała Służba w Łowiczu oraz obóz z okazji X-lecia Szczepu na Walnym, podczas którego zakopano pierwszą Kapsułę Czasu – butelkę z pamiątkową wiadomością.

2000 – Akcja letnia odbywa się na Światowym Zlocie Harcerstwa Polskiego w Gnieźnie. do Szczepu dołącza 9 PDH „Promieniści” im. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego.

2001 – Obóz puszczański „Leśna Dziupła” w Machlinach.

2002 – Obóz wiejski „Sami Swoi” w Niesulicach.

2003 – Obóz egipski „Tel-el-amarne” na Walnym; komendantem zostaje hm. Waldemar Zdziechowski, a na bazie zostaje zakopana kolejna Kapsuła Czasu. W tym samym roku ujednolicono barwy Szczepu – odtąd wszyscy członkowie nosili czarno-błękitne chusty na wzór Czarnej Trzynastki.

2004 – Obóz oparty na historii Szarych Szeregów o nazwie „Wawer” w Milówce. Szeregi Szczepu zaś poszerzają się o dwie nowe gromady zuchowe – 24 GZ „Przyjaciele Gumisiów” oraz 86 GZ „Leśne Duszki” działającą w Moszczenicy.

2005 – Obóz śródziemnomorski „Mare Mediteraneum” na Walnym.

2006 – Komendantem Szczepu zostaje świętej pamięci phm. Krzysztof BałECKI podczas obozu indiańskiego „Siha Sapa” w miejscowości Ryte Błota.

2007 – Zlot Harcerstwa Polskiego w Kielcach, w którym biorą udział harcerze Matecznika oraz obóz stylizowany na Dziki Zachód o nazwie „Wild West” mający miejsce w Załęczu Wielkim.

2008 – Obóz słowiański „Wineda” w Przerwankach.

2009 – Obóz XX-lecia Szczepu na Walnym, podczas którego każdy zastęp miał obrzędowość zaczerpniętą z innych stylizacji odbywających się na przestrzeni

ostatnich dwóch dekad. Komendantem Szczepu zostaje pwd. Sebastian Migala.

2010 – „Matecznik” bierze udział w Jubileuszowym Zlocie z okazji 100-lecia Harcerstwa Polskiego w Krakowie. W Białym Brzegu odbywa się obóz „Soplicowo” o stylizacji szlacheckiej.

2011 – Obóz indyjski „Widżajanagar” na Walnym.

2012 – Obóz w uniwersum „Władcy Pierścieni” o nazwie „Minas anor” w Stróżnicy.

2013 – Obóz legionowy „Matecznik” w miejscowości Kostiuchnówka na Ukrainie przy współpracy z Chorągwanym Centrum Dialogu.

2014 – Obóz piracki „Jolly Roger” w nadmorskim Rogowie.

2015 – Obóz starożytnej Grecji „Castra Heroes” w Załęczu Wielkim. Komendantką Szczepu zostaje pion. Anna Szadkowska. W Piotrkowie Trybunalskim odbywa się Święto Chorągwi Łódzkiej „U Źródła”, podczas którego Szczep organizuje trasę zuchową, a członkowie „Matecznika” biorą udział w IV Zlocie Kadry ZHP „Na szlaku”.

2016 – Obóz z okazji 1050 rocznicy Chrztu Polski „Castrum Aquila” w Lucieniu.

2017 – Obóz leśny „Lato Leśnych Ludzi” na Walnym. Komendantką Szczepu zostaje pwd. Olga Cieplucha. Do Szczepu dołącza wodniacka 10 GZ „Optimus”.

2018 – Obóz legionowy w miejscowości Kostiuchnówka na Ukrainie przy współpracy z Chorągwanym Centrum Dialogu; reprezentacja Szczepu bierze również udział w I Międzynarodowym Zlocie Drużynowych na tym terenie. Zuchy udają się na kolonię indiańską „Zdobycy Prerii” do Białego Brzegu.

2019 – Całoroczne obchody XXX-lecia Szczepu. Obóz ludowy „Kopydłowo” na Walnym, gdzie pozostawiono kolejną Kapsułę Czasu.

2020 – Wybuch pandemii SARS-Cov-2, który znacząco utrudnia harcerską służbę, jednak „Matecznik” dzielnie stawia jej czoła. Odbywa się krótki obóz wyspiarski „Isła Floresta” na Trzech Morgach.

2021 – Obóz romski „Rytra” w Czarnej Górnej w Bieszczadach.

2022 - Obóz egipski „Heliopolis” w Kostkovicach.

2023 – Obóz meksykański „Guanajuato” na Walnym, gdzie niestety Szczep zjechał po raz ostatni przed likwidacją bazy. Pozostawiliśmy po sobie ostatnią Kapsułę Czasu.

2024 – Całoroczne obchody XXXV-lecia Szczepu. Podczas zlotu jubileuszowego na Trzech Morgach komendantką zostaje phm. Aleksandra Szczepanik. Obóz PRLowski „Ale to już było” w Cichem. Przy Szczepie zostaje założony Krąg Instruktorski „Wataha”, którego przewodniczącą zostaje hm. Olga Cieplucha. Dołączają dwie nowe gromady zuchowe – 27 GZ „Mieszkańcy Boru” oraz 9 GZ „Radosne Promyczki”.

2025 – Obóz baśni i legend polskich „Baśniobór” w Marianówce.

Obrzędy

- Nazwa Matecznik oznacza miejsce schronienia dla leśnej zwierzyny.
- Piosenką Szczepu jest Matecznik. Śpiewa się ją na początku ognisk obrzędowych Szczepu.
- Barwami Szczepu jest błękitny oraz czarny. Wywodzą się od barw Czarnej Trzynastki Wileńskiej.
- Na sztandarze Szczepu widnieją hasła “Duchem silni, czynami wielcy” oraz “Wytrwałym zwycięstwo” (błękitna strona). Widnieje tam również lilijka trzynastacka ze złotymi promieniami, data założenia Szczepu oraz jego pełna nazwa. Po drugiej stronie, na ciemnozielonym tle, widnieje Krzyż Harcerski Harcerza Rzeczypospolitej, rok 2005 oraz nazwa miasta.
- Proporzec jest błękitny, zawiera hasło “Duchem silni, czynami wielcy”, lilijkę trzynastacką ze złotymi promieniami, datę założenia Szczepu, pełną nazwę oraz przynależność do Hufca.
- Członkowie Szczepu noszą plakietki wykończone błękitnymi nićmi, natomiast komendant oraz byli komendanci noszą plakietki wykończone na złoto.
- Komendant Szczepu posiada swój własny proporzec, który zabiera na każde obrzędowe ognisko Szczepu. Po jednej stronie wyszyte jest ognisko z napisem “Matecznik” oraz “Komendant Szczepu”. Po drugiej stronie widnieje lilijka trzynastacka z napisem “Wytrwałym zwycięstwo”.
- W Szczepie witamy się lewą ręką z odchyleniem małego palca. Symbolizuje to przyjaźń, ponieważ lewa ręka znajduje się bliżej serca.
- Szczep posiada 6 sprawności: Czarny oraz Wilk - zuchowe, Kmita oraz Mar - harcerskie, Trzynastak oraz Obieżyświat - wędrownicze.
- Podczas obozu odbywają się powitania i pożegnania dnia. Podczas powitania w kręgu śpiewa się “Wstaje dzień”, a podczas pożegnania “Idzie noc” oraz “Modlitwę harcerską”.
- Szczep posiada własną kronikę.
- W Szczepie działa Poczta Harcerska nr 115, która zarządza mediami społecznościowymi Szczepu oraz wydaje kartki okolicznościowe.
- Pagon naczelnika Poczty Harcerskiej noszony jest na prawym ramieniu. Wykonany jest z czarnego materiału, na którym niebieską nitką wyszyto litery „PH” – skrót od Poczty Harcerskiej.
- Na zakończenie dnia obozowego, zbiórki lub innego spotkanie wiązany jest krąg. Ręce przeplata się prawa na lewą. Następnie puszczana jest “iskierka”, którą przekazuje się poprzez uścisk dłoni osoby po naszej lewej stronie. Symbolizuje ona przyjaźń, która łączy wszystkich w kręgu.

- Podczas rozpoczęcia ogniska śpiewa się pierwszą zwrotkę “Płonie ognisko” na baczność oraz piosenkę “Matecznik”.
- Na zakończenie ogniska śpiewa się “Czar ogniska” oraz “Już do odwrotu” (na baczność od słów “Staje wiara w ordynku szczęśliwa”).
- Na początku ogniska Komendant Szczepu wybiera Strażnika Ognia, którego zadaniem jest pilnowanie, aby ogień ciągle się palił. Nadawanie funkcji następuje, gdy wybrany klęczy na prawym kolanie, a Komendant mianuje gożagwią wyciągniętą z ogniska mówiąc: “Mianuję cię Strażnikiem Ognia. Strzeż go jak źrenicę własnego oka”.
- Do ogniska rozpoczynającego obóz dokłada się żagiew zabraną z ostatniego ogniska poprzedniego obozu.
- Na każdy obóz zabierany jest tryptyk, który wystawiany jest jedynie na dzień. Po ciszy nocnej zadaniem warty jest go schować, a przed pobudką wystawić ponownie.
- Co roku obóz ma swoją unikatową stylizację. Na jej podstawie powstaje nazwa obozu, zastępów, stroje stylizacyjne oraz zajęcia stylizacyjne. Zastępy podczas pionierki mają za zadanie zbudować totem przed swoim namiotem, który będzie symbolizował ich nazwę zastępu oraz obrzędowość.
- Każdego dnia obozu wszystkie zastępy mają możliwość otrzymania Totemu Sławy. Dostaje go zastęp, który najlepiej sprawdził się w punktacji z poprzedniego dnia. Po otrzymaniu Totemu zastęp ma prawo do spełnienia jednego życzenia. Totem Sławy to drewniana rzeźba sokoła z podpisem “Czuwaj!”.
- Co roku w okolicach 1 grudnia Szczep spotyka się, aby świętować rocznicę powstania. Najczęściej jest to biwak lub impreza jednodniowa.
- Harce Matecznikowe to coroczny biwak Szczepu organizowany pod koniec roku harcerskiego. Drużyny lub zastępy walczą wtedy o miano najlepszego.
- Co roku odbywa się “Żerowisko”, które jest biwakiem tylko i wyłącznie dla Rady Szczepu.